

3. Лаборатория рекламы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: advlab.ru /. – Дата доступа: 13.03.2017.
4. Маркетинг: учебник / В. В. Герасименко [и др.] под общ. ред. В. В. Герасименко. – 3-е изд. – М. : Проспект, 2016. – 512 с.
5. Сальникова, Л. С. Технологии репутационного менеджмента в помощь директору школы / Л. С. Сальникова. – М.-Берлин. : Директ-Медиа, 2015. – 174 с.
6. Чернатони, Л. Брендинг. Как создать мощный бренд: учебник для студентов / Л. Чернатони. – М. : Юнити-Дана, 2015. – 559 с.

Бартош Е.М., студэнтка 312 гр.

Навуковы кіраўнік – Казлоўская Л.І.

ПРАБЛЕМЫ ЗАХАВАННЯ СЯМЕЙНЫХ ТРАДЫЦЫЙ У СВЯТОЧНА-АБРАДАВАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

У сувязі з працэсамі глабалізацыі існуе праблема захоўвання ўнікальнасці святочна-абрадавых традыцый Беларусі. Ва мовах тэхналагічнага прагрэсу нагледжваецца частковае змешванне традыцый розных народаў, а таксама, развіццё сучаснага грамадства па заходнім стандартам, пераймаюцца формы вольнага часу еўрапейскай культуры. Усё гэта ўплывае на стан сучаснай культуры Беларусі, а таксама культурны ўзровень яго грамадзян.

Усведамляючы народную культуру як высокую духоўную каштоўнасць, важна адчуваць адказнасць за сваю творчую інтэрпрэтацыю фальклорных традыцый, якія выносяцца на суд гледачоў. Галоўнай задачай пры гэтым варта быць зразумелым сучаснаму чалавеку, данесці да яго духоўныя ідэі народнай культуры, умацаваць каштоўнаснае стаўленне да

нацыянальных культурных традыцый і абудзіць цікавасць да іх спазнання і захаванню.

На парозе XXI стагоддзя распрацоўваецца ўзаемадзеянне святочных традыцый з сучаснымі формамі вольнага часу. Існуе пагроза сур'ёзных дэфармацый у сістэме святочна-абрадавай дзейнасці, ідзе працэс размывання межаў у іерархіі субкультур і свята з цягам часу пазбаўляецца свайго сакральнага ядра – абраду, ператвараючыся ў сферу забаў.

Ва ўмовах сучаснага грамадства, дзе на першы план выходзяць праблемы сямейнага інстытута (разводы, маці адзіночкі, незарэгістраваныя шлюбы і г.д), большую ўвагу трэба звярнуць на культуру сям'і. Сямейная культура, праз традыцыі, абрады, рытуалы, адлюстроўвае дасягненні чалавекам пэўных мэтаў, зыходзячы з каштоўнасных арыентацый.

У кантэксце тэмы намі было разгледжана паняцце «традыцыя» (ад лац. *traditionem* – перадача, паданне) – гэта норма, правіла маральных паводзін людзей, пэўныя дзеянні ў жыцці і ў побыце, якія склаліся, замацаваліся ў свядомасці і паўсядзённай практыцы народа і перадаюцца з пакалення ў пакаленне [1, с. 8-10]. Сувязь паміж словамі «абрад» і «традыцыя» самая арганічная. Звычаі самі па сваёй прыродзе традыцыйныя, яны і служуць сродкам перадачы традыцыі. Абрады і традыцыі маюць у жыцці чалавека ролю своеасаблівага акумулятара і перадатчыка сацыяльнага вопыту [2, с. 103-110]. Такім чынам вывучэнне сямейных традыцый, культуры сямейных зносін, культуры сямейнага вольнага часу, сямейнай асяроддзя адпавядаюць задачам захавання ўзаемаадносін і ўстойлівасці самога інстытута сям'і.

Па дадзеных дакладу аб становішчы моладзі ў Рэспубліцы Беларусь у 2013 г., узрост, з якога ўступаюць у шлюб, склаў сярод дзяўчат – 25,0 гадоў, у юнакоў - 27,0. Мы назіраем тэндэнцыю да павелічэння сярэдняга ўзросту ўступлення ў шлюб у параўнанні з 2010 годам: дзяўчаты – 24,4

гадоў, юнакі – 26,5 гадоў, а яшчэ больш прыкметнай яна была 2 гады таму. На наш погляд, павелічэнне шлюбнага ўзросту павінна спрыяць больш свядома выбіраць мужа і жонкі і прывесці да скарачэння разводаў, аднак статыстыка пакідае чакаць лучшага. Па апошніх дадзеных Міністэрства статыстыкі і аналізу РБ агульныя каэфіцыенты па шлюбом і разводам выглядаюць наступным чынам:

Гады	Колькасць шлюбаў	Колькасць разводаў	На 1000 чалавек насельніцтва	
			шлюбаў	разводаў
1995	77 027	42 119	7,6	4,1
2000	62 485	43 512	6,3	4,4
2001	68 697	40 850	6,9	4,1
2002	66 652	37 386	6,8	3,8
2003	69 905	31 679	7,1	3,2
2004	60 265	29 133	6,2	3,0
2005	73 333	30 531	7,6	3,2
2006	78 979	31 814	8,2	3,3
2007	90 444	36 146	9,5	3,8
2008	77 201	36 679	8,1	3,8
2009	78 800	35 056	8,3	3,7
2010	76 978	36 655	8,1	3,9
2011	86 785	48 584	9,2	4,1
2012	76 245	39 034	8,1	4,1
2013	87 127	36 105	9,2	3,8
2015	83 492	34 864	8,9	3,7

Зыходзячы з гэтых дадзеных, можна сцвярджаць, што на сучасным этапе ў шлюбна – сямейным інстытуце існуе крызіс. Крызіс сям'і праяўляе вялікія збоі ў духоўным і маральным свеце чалавека. Бягучы стан сведчыць аб тым, што ў цяперашні час у шлюбна – сямейным інстытуце існуе шэраг праблем, адной з якіх з'яўляецца страта і трансфармацыя святочна - абрадавай культуры, а ў прыватнасці, сямейнай абраднасці. Усе гэтыя праблемы патрабуюць навуковага падыходу ў іх вырашэнні.

Сямейныя абрады з'яўляюцца часткай духоўнай культуры беларускага народа, іх значэнне і ролю ў пераемнасці каштоўнасцяў сям'і, роду цяжка пераацаніць.

Лічым неабходны разгледзець структуру сямейнай абраднасці. Структура сямейнай абраднасці складалася на працягу доўгага адрэзку часу, што дазволіла зрабіць адбор лепшых узораў і замацаваць у калектыўнай памяці тыя кампаненты, якія запатрабаваныя і сучасным пакаленнем. Сямейныя абрады выконвалі, па сутнасці, функцыі абрадаў пераходу чалавека ад аднаго статусу да іншага. Тэрмін «абрады пераходу» разумеецца як сімвалічныя дзеянні, накіраваныя на забеспячэнне пераходу чалавека з аднаго свецкага або магічна-рэлігійнай супольнасці ў іншае. Жыццё канкрэтнага чалавека абумоўлена паслядоўнымі пераходамі ад аднаго ўзросту да іншага і ад аднаго роду дзейнасці да іншага. Там, дзе пераход ад адной дзейнасці да іншай з'яўляецца жыццёвай вяхой, ён суправаджаецца адмысловымі дзеяннямі [3, С. 189].

Да традыцыйных сямейных абрадаў беларускага народа адносяцца: вяселле, нараджэнне дзяцей, абрады шанавання продкаў. Гэтыя абрады існавалі ў савецкі перыяд у беларускіх сем'ях. Да новых абрадам, якія былі сфармаваныя савецкім ладам жыцця, варта аднесці абрад атрымання пашпарта (дзень паўналецця), заканчэння навучальнай установы («Апошні званок»), провадаў у Савецкую Армію, атрымання першай зарплаты, правадоў на пенсію і інш.

Намі была разгледжана структура вясельнага абраду паводле кнігі «Беларуская народная творчасць», у якім апісаны складовыя часткі абраду «Вяселле» [4, С. 5-37].

Вясельны абрад беларусаў складаецца з трох частак (этапаў):

1. перад вяселлем абрады (падрыхтоўчы этап).
2. вясельны абрад (вяселле).

3. паслявясельныя абрады (заклучны этап).

Кожны этап мае сваё прызначэнне, сэнс і каштоўнасць. У рамках падрыхтоўчага этапу ўсталёўваецца і «афармляецца» пагадненне паміж бацькамі маладых. Абрады падрыхтоўчага этапу ўключаюць:

1. Агледзіны;
2. сватанне;
3. Заручыны;
4. зборную суботу;

Цэнтральная частка абраду (непасрэдна само вяселле) прадстаўлена побач рытуальных дзеянняў, сутнасць якіх складаецца ў злучэнні маладой пары ў моцны сямейны саюз. Да гэтай часткі абраду адносяцца:

1. Пасад;
2. прыезд світы жаніха да нявесты;
3. выпрабаванне здольнасцяў і характару маладых;
4. Вясельнае застолле;
5. дзяленне каравая;
6. адорванне падарункамі маладых (жаніха і нявесты)
7. Ад'езд маладажонаў дадому да жаніху;
8. Сустрэча маладых у двары жаніха і інш.;

На заключным этапе адбываецца сімвалічнае аб'яднанне родаў жаніха і нявесты. Да паслявясельных адносяцца:

1. Абрад «пірагі»;
2. «Прыход бацькоў у дом нявесткі» і інш.;

Намі было праведзена назіранне за дзейнасцю ўстаноў культуры Слонімскага раёна, Гродзенскай вобласці, з мэтай выяўлення наяўнасці сямейных традыцый якія праводзяцца ў дадзеным рэгіёне. Па выніках назірання намі былі вылучаныя наступныя ўстановы, якія выкарыстоўваюць у сваёй працы сямейныя традыцыі:

Напрыклад ў Навасёлкаўскім цэнтры культуры удзельніцы народнага аматарскага аб'яднання «Чараўніцы-каравайніцы» валодаюць майстэрствам вырабу «чырвоных горак», «пляцёнак», «Бабкіных пірагоў» і іншых караваяў. Яны з'яўляюцца носьбітамі і транслятарамі традыцыі выпечкі слоніmsкіх караваяў. Стварэнне ў 1983 годзе народнага аматарскага аб'яднання вельмі дапамагло падтрымцы і захаванню элемента нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

У калектыў уваходзяць мясцовыя жанчыны, адна з якіх з'яўляецца старэйшай каравайніцай. Яна першая пачынае кожны этап у выпечцы караваю: сыпле муку, расчыняе і месіць цеста, кіруе ўсім працэсам прыгатавання караваю. Увесь працэс выпечкі караваю суправаджаецца народнымі песнямі і заклічкамі. Сабраны матэрыял па абраду «Выпечка караваю» захаваецца ў школьным музеі.

ГУК «Слоніmsкі народны цэнтр культуры, народнай творчасці і рамёстваў» філіял «Костровіцкі цэнтр вольнага часу» прапануе правядзенне вясельнага рытуалу на ўрачыстай рэгістрацыі шлюбу. Абрад праводзіць народны вакальны ансамбль «Славяночка»; Маладых сустракаюць з хлебам і соллю, абсыпаюць зернем, бо ёсць прыкмета «Колькі зярнят трапіць ў кішэнь маладога, столькі дзетак у яго будзе» і інш.

У канчатковым выніку можна гутарыць аб тым, што ў грамадстве павялічваецца інтарэс да традыцыйнай сямейнай абраднасці, сямейныя святы (у прыватнасці, вясельны абрад) з цягам часу з'яўляюцца больш запатрабаванымі сярод моладзі. Сямейныя традыцыі ўсё часцей сталі прымяняцца ў дзейнасці ўстаноў культуры. Але трэба надаваць больш увагі інтэрпрэтацыі сямейным традыцыям і ведаць, якія святы мы святкуем, і з якой мэтай. Вывучаючы святочную культуру, можна зразумець, што ў дадзены момант пераважае ў культуры і як грамадства ставіцца да сваіх духоўных каштоўнасцей.

1. *Кухаронак, Т. І.* Маскі ў каляндарнай абраднасці беларусаў / Т. І Кухаронак. – Мінск : Ураджай, 2001. - 238 с.
2. Технология социально – культурной деятельности : учеб. – метод. пособие / Л. И. Козловская [и др.] ; М- во культуры Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т культуры и искусств. – Минск : БГУКИ, 2014. – 103 – 110 с.
3. *Бойцова О.* Фотография в обрядах перехода // Визуальная антропология: настройка оптики / под ред. Е. Ярской-Смирновой, П. Романова. - М., 2009. - С. 189; 191.
4. Вяелле: Абрад / Укад., уступ. арт. і камент. К. А. Цвіркі; Муз. дадат. З. Я. Мажэйка; Рэд. Тома В. К. Бандарчык, А. С. Фядосік. – 2 – е выд. – Мн.: Бел. навука, 2004. – 5 – 37 с.

Батюкова В. С., студентка 315 гр.

Научный руководитель – Алекснина И. А.

ПЛАСТИЧЕСКИЙ ТЕАТР И ПЛАСТИЧЕСКИЙ ОБРАЗ СПЕКТАКЛЯ: ИСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Рассматривая краткую историю и теорию пластического искусства, для начала нам необходимо дать определения основным понятиям. Пластика, в широком смысле слова, есть объёмная выразительность человеческого тела. Она возникает в результате индивидуальных характерных особенностей фигуры, походки, манеры поведения, движений и жестов, которые получают в конкретном контексте смысловое значение. Широко используется во всех видах искусства [1, с. 262].